

DSOG *bladet*

Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

Formandens klumme 3
Meddelelser fra redaktøren 4
DSOG's bestyrelse 5

Artikler og debat

Fra Historisk Arbejdsgruppe 8
ENTOG – Wien – November 2007 12

DSOG-information

Udmeldt ved en fejl? 16
DSOGs Årsmøde 2008 16
DSOGs generalforsamling foråret 2008 17

Møder og kurser

FMF's kursus i nakkefoldskanning om rådgivning om
prænatale screeningsundersøgelser 19
God urodynamisk praksis 20
DUGS: Kirurgisk behandling af stress urininkontinens (SUI)
hos kvinder: state-of-the art anno 2008 22
Pre-congress course at NFOG Congress Island 2008 22

NFOG

NFOG-kongres-invitation 24
Vær med i kapløbet om NFGO-priser! 25

FYGO

FYGO-klumme 26
FYGO-internatkursus 26
Generalforsamling i Yngre Gynækologer og Obstetrikere 27
Kursus i blødningsforstyrrelser 28
Kursus i endometriose 28 og 29
Kursus i gynækologiske infektioner 30

2008

Februar

Nr. 1

Årgang 29

Klumme februar 2008

I bestyrelsen arbejder vi videre med inspiration fra VISGO-rapporten.

Forskning og udvikling er et indsatsområde for DSOG, fordi det er fundamentet for faglighed, arbejdsglæde og trivsel. DSOG's bestyrelse ønsker at styrke forskningsindsatsen gennem nedsættelse af en forskningsgruppe. Et af formålene med forskningsgruppen vil være at fremme den eksterne formidling af forskningsresultater inden for gynækologi og obstetrik. DSOG bør selv starte debatten i stedet for at blive inviteret til at kommentere en igangværende debat. Det bliver forskningsgruppens opgave at opsøge og kommentere nye forskningsresultater til medierne. Man kunne forestille sig formidling og fortolkning af resultater fra »Månedens gode artikel«. Forskningsgruppen skal også fremme rekrutteringen af yngre forskere prægraduat. F.eks. ved at oprette et idékatalog for studie-/OSVAL-opgaver i gynækologi og obstetrik og præsentere dette katalog på DSOG's og universiteternes hjemmesider. Den postgraduate forskning kan fremmes ved at øge kontaktfladen mellem aktive forskere og læger, der aldrig har forsket. Man kan integrere ph.d.-studiet i introduktions- og hoveduddannelsesforløb i lighed med de netop etablerede turnus-ph.d-forløb; skabe mulighed for hoveduddannelsesforløb med forskning på deltid og styrke forskningsformidlingen i guideline-arbejdet. Det kan ske ved, at forskningsgruppen arbejder for, at Sandbjerg- og Hindsgavlgrupperne i højere grad støtter og vejleder unge læger, som vil skrive videnskabelige oversigtsartikler om et guidelineemne. DSOG's Forskningsgruppe bliver nedsat i nærmeste fremtid. Det bliver spændende at følge gruppens arbejde.

Et andet indsatsområde for DSOG er, at vi som speciallæger i gynækologi og obstetrik opretholder et fagligt niveau, der svarer til bedste

internationale standard. På generalforsamlingen 2008 vil bestyrelsen præsentere et forslag til nedsættelse af en arbejdsgruppe, som skal beskæftige sig med obligatorisk videreuddannelse for alle speciallæger i gynækologi og obstetrik. Et af gruppens formål bliver at arbejde for oprettelse af tidsbegrænsede stillinger til videreuddannelse af speciallæger. Til disse stillinger skal knyttes handleplaner, vejledere, logbøger og certificering. Mere herom på den kommende generalforsamling.

I DSOG's DRG-gruppe arbejder vi på at tilpasse DRG-systemet, så det afspejler den kliniske hverdag bedst muligt, og afregningen harmonerer med de faktiske ydelser. Sundhedsstyrelsen ønsker, at afregningen fra 2010 i højere grad afregnes i Diagnose Relaterede Pakker – DRP – og i DRG-gruppen ser vi aktuelt på dette sammen med Sundhedsstyrelsen. Samtidig har DRG-gruppen over for Sundhedsstyrelsen foreslået ændringer fra 2009 specielt inden for det føtalmedicinske område. Desuden har vi anmodet om, at det bliver muligt at summere DRG-taksten for flere ambulante ydelser, der udføres på samme dag.

Der er således aktivitet på mange områder og i mange udvalg. Det er på alle måder skønt med et aktivt selskab, men også udgiftskrævende. Størstedelen af DSOG's indtægter kommer fra medlemmernes indbetaling af kontingent, og for at opretholde det nuværende aktivitetsniveau er der behov for flere penge. På sidste generalforsamling blev bestyrelsen opfordret til at se på muligheder for andre indtægtskilder end øgning af kontingentet. Vi arbejder på at indføre mulighed for at reklamere på hjemmesiden og håber, at man vil tage godt imod dette tiltag. Man kan se eksempler på reklamer på SFOG's hjemmeside www.sfog.se

Helle Meinertz

Formand for DSOG

Meddelelser fra redaktøren

Deadlines og udgivelsesdatoer for medlemsbladet i 2008:

20. februar/2. april
5. maj/11. juni
10. juli/20. august
4. september/8. oktober
30. oktober/3. december

Husk at bladet kun kommer 6 gange årligt, og vær opmærksom på forholdet mellem deadline og udgivelsesdato.

Da kalenderen findes opdateret på DSOGs hjemmeside, bliver den ikke længere udgivet i trykt form.

DSOGs hjemmeside: www.dsog.dk

Indlæg sendes på diskette eller via e-mail til

Berit Mosgaard, overlæge, ph.d.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling, G115
Herlev Hospital
Herlev Ringvej 75, 2730 Herlev
bjmosgaard@dadlnet.dk

DSOG er medlemsblad for Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

Ansvarlig redaktør i henhold til presseloven:
Berit Mosgaard

ISSN: 1602-5385

Design og grafisk produktion:
Lægeforeningens forlag

Tryk: Scanprint a/s, Viby J

DSOG's bestyrelse

Formand

Helle Meinertz, klinikleder, dr.med.
 Fertilitetsklinikken, afsnit 455
 Gynækologisk-obtetrisk Afdeling
 Hvidovre Hospital
 Kettegård Allé 30, 2650 Hvidovre
 Telefon 24 27 83 92
 Privat: Toldbodgade 39, 2.,
 1253 København K
 Telefon: 24 27 83 92,
 E-mail: helle.meinertz@dadlnet.dk

Næstformand

Morten Lebech, overlæge, sektionsleder
 Gynækologisk-obstetrisk afd. G116
 Herlev Hospital
 Herlev Ringvej 75, 2730 Herlev
 Telefon: 44 88 36 71
 eller dectelefon: 44 88 40 00 82-627
 Privat: Dalgas Boulevard 59, 1,tv
 2000 Frederiksberg
 Telefon: 38 34 26 19, mobil: 26 36 26 20
 E-mail: Morten.Lebech@dadlnet.dk

Organisatorisk sekretær

Berit Mosgaard, overlæge, ph.d.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling, G115
 Herlev Hospital
 Herlev Ringvej 75, 2730 Herlev
 Telefon: 44 88 36 91
 eller dectelefon: 44 88 40 00 82-654
 Privat: Ellebuen 10, 2950 Vedbæk
 Telefon: 45 66 44 28
 Mobil: 61 66 44 28
 E-mail: bjmosgaard@dadlnet.dk

Kasserer

Thea Lousen, overlæge, ph.d.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling
 Roskilde Sygehus

Køgevej 7-13, 4000 Roskilde
 Telefon: 46 32 32 00 4150
 Privat: Dronningens Tværgade 39, 5-4
 1302 København K
 Telefon: 33 16 26 12, mobil: 40 52 26 12
 E-mail: lousen@dadlnet.dk

Videnskabelig sekretær

Thue Bryndorf, overlæge, dr. med.
 Fertilitetsklinikken, afsnit 455
 Gynækologisk-obtetrisk Afdeling
 Hvidovre Hospital
 Kettegård Allé 30, 2650 Hvidovre
 Telefon: 36 32 36 32
 Privat: Granholmen 28, 2840 Holte
 Telefon: 45 41 01 02, mobil: 20 46 11 02
 E-mail: thue.bryndorf@dadlnet.dk

Uddannelsessøgende

Kathrine Birch Petersen, reservelæge
 Gynækologisk-obstetrisk klinik, JMC
 Rigshospitalet
 Blegdamsvej 9, 2100 København Ø
 Telefon: 35 45 13 21
 Privat: Pilesvinget 31, 2700 Brønshøj
 Telefon (mobil): 24 64 54 14
 E-mail: kbirch@dadlnet.dk

Øvrige medlemmer

Susanne Christau, speciallæge.
 Frederiksdalsvej 70, 2830 Virum
 Telefon: 45 85 20 22, fax: 45 83 45 13
 Privat: Birkebakken 59, 3460 Birkerød
 Telefon: 45 42 33 17, mobil 20 16 55 99
 E-mail: sus.christau@dadlnet.dk

Formand for FYGO

Mathile Evaldsen, reservelæge
 Skive Fertilitetsklinik
 Resensvej 25, 7800 Skive
 Telefon: 89 27 40 98
 Privat: Eugen Warmings Vej 33, 8000 Århus C

Telefon: 86 16 39 59, mobil: 40 13 69 89
E-mail: mathilde@dadlnet.dk

Formand for DFKO

Speciallæge Jan Pelle
Søndre Stationsvej 31, 4200 Slagelse
Telefon: 58 53 23 10, lægetlf. 58 53 231 2
Privat: Gedevej 48, 3520 Farum
Telefon: 44 95 67 07
E-mail: pelle@dadlnet.dk

Formand for undervisningsudvalget

Heidi Fosgrau Sharif, afdelinglæge, ph.d.
Obstetrisk Klinik, afsnit 4031, Rigshospitalet
Blegdamsvej 9, 2100 København Ø
Telefon: 35 45 09 08
Privat: Egemosegaard, Avderødvej 20
2980 Kokkedal
Telefon: 48 28 30 48
E-mail: Heidi_Sharif@Yahoo.dk

Formand for efteruddannelsesudvalget

Anders Atke, overlæge.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling
Herlev Hospital
Herlev Ringvej 75, 2730 Herlev
Telefon 44 88 36 71
eller dectelefon: 44 88 40 00 89-105
Privat: Syvstjerne Vænge 4 B, 3500 Værløse
Telefon: 49 13 36 93
E-mail: atke@dadlnet.dk

Webmaster

Peter Secher, 1. reservelæge.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling,
Aalborg Sygehus Nord, Reberbansgade,
9000 Ålborg
Telefon: 99 32 11 11
Privat: Espedalen 31, 8240 Risskov
Telefon: 86 21 10 62
E-mail: secher@dadlnet.dk

Fra Historisk Arbejdsgruppe

Der var adskillige læger, der denne gang havde indsendt løsningsforslag, men desværre var det ikke alle, der opfyldte de minimumskrav, der skal være opfyldt for, at man kan være med i opløbet om præmierne.

Lodtrækningen gav følgende resultat: Hanne Christensen, Steen Larsen og Kirsten Pilsgaard. Vinderne har nu fået tilsendt en velfortjent bogpræmie.

Løsning på Quiz nr. 1 i DSOG-bladet nr. 6, 2007

Det bord til genoplivning af nyfødte, som kaldes Sechers bord, blev beskrevet i detaljer af professor Ole Secher i Ugeskrift for læger i 1956. Forfatteren skriver, at man på det tidspunkt havde anvendt bordet i godt et år på Rigshospitalets fødegang til tilfredsstillelse for alle – også børnene.

Siden har Sechers bord vist sin anvendelighed og findes vel i dag i en eller anden form på de fleste fødestuer i Danmark.

Ole Secher blev født den 6. marts 1918. Faderen var Knud Secher, der var professor i intern medicin.

Efter uddannelse på hospitaler i København blev Ole Secher ansat som overlæge i anæstesiologi på Rigshospitalet. Det var ikke noget let job. Dels var faget nyt, og dels havde området været helt i hænderne på ældre sygeplejersker og de yngste læger. Men Secher fik meget hurtigt opbygget en velfungerende og effektiv anæstesiafdeling.

Der står om ham, at han gjorde et betydeligt indtryk ikke blot i kraft af sin størrelse, men også fordi han nødigt så, at folk var i tvivl om, hvad han mente om dem. Han var i besiddelse af en kompromisløs hæderlighed og respekterede kompetence.

I 1952 forvarede han sin disputats om Æters perifere virkning, og i april 1964 blev han landets første professor i anæstesiologi. Og det var i denne stilling, at han havde stor indflydelse på udformningen af det nye Rigshospital. De lokaler, som man i begyndelsen mente, at Secher havde beregnet meget rigelige, blev efterhånden udnyttet til bristepunktet.

Sechers fremtræden indbød ikke til umiddelbar fortrolighed, men når han en sjælden gang åbnede for den del af hans personlighed, var det værd at lytte til hans syn på kunst og eksistentielle spørgsmål.

Ole Vilhelm Secher modtog en lang række hædersbevisninger; han døde den 21. oktober 1993.

Kilder:

1. Ole Secher. Bord til genoplivning af nyfødte. Ugeskrift for læger 1956;118(39):844-5.
2. Hans Chr. Engell. In Memoriam: Ole Secher. Ugeskrift for læger 1993;155(50):4123-4.

Løsning på Quiz nr. 2 i DSOG-bladet nr. 6, 2007

Reinier de Graaf blev født i Schoonhaven i Holland den 30. juli 1641. Efter at have fuldført første del af sine studier i Delft, læste han videre i Frankrig i nogle år for siden at vende tilbage til Delft, hvor han fik ansættelse i en privat praksis.

Allerede som 23-årig student blev han berømt, idet han udgav en bog, hvor han som den første beskrev en undersøgelse af pancreassaften. Med stor behændighed havde han anlagt en permanent fistel på en hund. Men hvad pancreassaften ellers skulle være godt for, havde han vanskeligt ved at forklare. Han kom dog til det resultat, at den var medvirkende til at skille de nyttige dele af føden fra de unyttige.

I 1672 udgav Reinier de Graaf en bog med titlen *De mulierum organis generationi inservientibus*. Heri beskrev han som den første

ovariet og folliklerne. Desuden gjorde han rede for ovarierens morfologiske karakteristika, deres anatomiske relationer til de mandlige testes og deres indre struktur. Han mente, at folliklerne var æggene, og at de indeholdt en oocyt, som han kaldte ovum. Han havde ganske vist aldrig set en oocyt, men sluttede sig til tilstedeværelsen af den ud fra observationen af en ektopisk graviditet.

Imidlertid havde man aldrig set folliklerne løsne sig fra ovariet; derfor var der ingen, der troede på hans fremstilling. Først i 1827 blev gåden løst, og folliklen, der indeholder ovum, blev kaldt *den graafske follikel*.

Reinier de Graaf gjorde andre opdagelser inden for reproduktionsområdet. Han påviste passagen gennem tubae som den vej, ægget må vandre for at komme til uterus. Og han gjorde opmærksom på den indflydelse, som hydrosalpinx har på en kvindes fertilitet.

På trods af hans åbenlyse kvalifikationer blev han forbigået, da man skulle besætte en ledende stilling ved Leidens Universitet i 1672. Årsagen var, at dette universitet havde en protestantisk ledelse. Og de Graaf var katolik.

Senere blev han beskyldt for plagiat, hvilket betød, at han fik en dyb depression. Denne blev ikke bedre af, at hans eneste barn - en søn - kun blev tre uger gammel.

Reinier de Graaf blev kun 32 år gammel. Han døde den 18. august 1673. Den officielle dødsårsag blev aldrig kendt, men vennerne var ikke i tvivl om, at hele hans situation var medvirkende årsag til hans pludselige død. Ordet selvmord blev ikke nævnt, for Reinier de Graaf var katolik

Kilder:

1. Thomas F. Baskett. On the Shoulders of Giants. Eponyms and Names in Obstetrics and Gynaecology. RCOG Press 1998.
2. Torsten Sørensen. Personen bag navnet - Reinier de Graaf. www.dsog.dk/files/de_graaf.htm

Medicinhistorisk Quiz

Quiz nr. 1

Dette indeks er den ældste og mest almindelige måde, hvorpå man kan beregne effektiviteten af et antikonceptionelt middel. Det har navn efter den amerikanske professor, der beskrev det.

Hvilket indeks? Hvad viser det? Hvilken professor? Og hvad var han professor i?

Quiz nr. 2

Det nedre tværsnit er i dag en af de almindeligste adgangsveje til abdomen både inden for gynækologien, og når der skal udføres et kejsersnit. Tværsnittet kaldes ofte ved et andet navn efter den kirurg, der beskrev det første gang.

Hvilket andet navn? Hvilken kirurg? Hvor var han ansat, da han døde? Og hvad var dødsårsagen?

Løsninger kan senest tre uger efter, at bladet er udkommet, sendes til E-post-adressen: Torsten.Soerensen@dadlnet.dk med angivelse af indsenderens navn og adresse. Blandt de rigtige besvarelser trækkes lod om tre bogpræmier.

Torsten Sørensen

Selskabets tidligere formænd Axel Olsen (1947-1949)

Af Jan Blaakær

Axel Peder Olivarius Olsen (1887-1973) fungerede som DSOG-formand i perioden 1947-1949 og blev den første professor ved Fødselsstiftelsen i Jylland i det professorat, der blev oprettet i 1953. Han havde dog kun professoratet frem til august 1956, hvor han som 69-årig lod sig pensionere.

Forud havde gået en karriere med udnævnelse til speciallæge i obstetrik i 1924 og i gynækologi og kirurgi i 1928. Efterfølgende en

tid med ansættelse på Rigshospitalets fødeafdeling A, kirurgisk reservelæge på Statshospitalet i Sønderborg, indtil han i marts 1928 blev ansat som reservelæge på Fødselsanstalten i Jylland. Her var Victor Albeck overlæge, og *Olsen* blev pga. af Albecks langvarige sygdom konstitueret som overlæge og senere – i januar 1934 – udnævnt til Albecks efterfølger.

Axel Olsen var et beskedent menneske og ønskede, at medarbejderne skulle sige *du* og *Olsen*, hvilket var usædvanligt for tiden for en mand i hans position. På sigt var det hans ønske, at hans dogmer om den konservative fødselshjælp skulle knyttes til navnet *Olsen*.

Oprindeligt ville *Olsen* være alment praktiserende læge og fungerede da også som sådan i et par år fra 1918, hvor han nedsatte sig i Gislev på Fyn. Senere søgte han tilbage til hospitalsvæsenet, hvor obstetrikken blev hans skæbne.

Antiseptikken lå *Olsen* meget på sinde. Vaginaleksplorationen blev anset som noget meget farligt, og under krigen opfandt man sterile manchetter til at indføre i vagina, så man kunne vaginaleksplorere med sine *farlige* hænder uden at løfte bakterier op til de indre dele.

På Axel Olsens tid så man et par gange om året septiske puerperale tilfælde med temperaturstigning til 42° C, voldsomme kulderystelser og død. Atoniblødninger var også vanskeligt at håndtere, og kvinden forblødte uden hensyntagen til uterin vaginaltamponade med meterlange bind før den præmortelle vaginale hysterektomi.

Rhesusproblemet begyndte at dukke op på *Olsens* tid, men man forstod ikke dets omfang. Børnene blev behandlet med maternelt blod intratibialt, og blodtransfusioner var noget ekstraordinært.

Olsen underviste i *la marche naturelle* i alle detaljer. På daværende tidspunkt havde man ca. 2.400 fødsler om året på Fødselsanstalten og

heraf kun 4-6 kejsersnit. *Olsen* mente, at dette, at en kvinde ikke kunne føde naturligt, måtte være en sjælden undtagelse. I det hele taget var han generelt tilbageholdende over for alt operativt. Han brugte aksetræktangen og Kiellands tang ved et højtstående uroteret hoved.

Diegivning var et af *Olsens* interesseområder, og han påviste, at det gamle dogme at behandle hypogalakti med rigelig væskeindtagelse ikke gjaldt, idet døgnmælkemængden var den samme enten man tørstede mødrene eller gav dem rigeligt at drikke.

Olsens disputats blev til i et kælderlaboratorium under Fødselsanstalten og omhandlede nyrefunktionen hos præeklamptikere. Det var hårdt arbejde uden nutidens hjælpemidler, hvor han klarede sig uden laboranter og vaskede sine reagensglas mv., før han drog hjem sent på aftenen efter en lang arbejdsdag.

Hans samtid beskrev ham som et retfærdigt og meget loyal menneske, hvor hæderligheden gennemsyrede hele hans person. I sit otium påbegyndte han det teologiske studium, repeterede græsk og forsøgte sig i arabisk, men siden kneb det med hørelse og syn. Han var en positiv eksponent for den ældre tids fødselshjælp.

ENTOG – Wien – November 2007

Jens Fuglsang og jeg blev de to heldige, der skulle af sted til ENTOG-udveksling i Østrig 2007. Én uge inden vi skulle af sted, blev vi enige om, at hvis vi blev indkvarteret i hvert vores kosteskab, kunne vi vel mødes i Wien om eftermiddagen og drikke en øl sammen. På det tidspunkt havde ingen af os hørt fra sygehuset endnu. Jeg skulle af sted til Sozialmedizinisches Zentrum Ost, (SMZ Ost), som er et 15 år gammelt hospital, der ligger i den østlige del af Wien. Jens skulle af sted til Korneuburg, som er et lille hospital 30 km nord for Wien. Tre dage før jeg skulle af sted, vidste jeg endnu ikke, om det blev et kosteskab eller for egen regning. Men to dage inden afrejse fik jeg endelig en mail fra Dr. Doris Timmel-Auer. Afdelingen mindede størrelsesmæssigt meget om Næstved, hvor jeg arbejder til dagligt i en introduktionsstilling, skrev hun. Doris fortalte også, at hun skulle have rigtig travlt den første dag, fordi hun skulle arbejde i ambulancen for de gravide kvinder. Jeg glædede mig virkelig til at se, hvilken ambulance der kørte rundt til de gravide. Var det mon et meget socialt belastet område, hospitalet lå i?

Søndag aften stod jeg så i en stor forhal på SMZO og kunne ikke helt få tungen på glet til at tale tysk. Derfor spurgte jeg på engelsk efter Dr. Landgraff. Der stod jeg med min kuffert, og manden i informationen sagde ind i telefonen »da ist eine dame hier – englishsprechen«. Okay tænkte jeg, jeg har ikke lige prøvet at være en dame før! Dr. Landgraff kom og viste mig vej til sygeplejerskekollegiet. Lille lejlighed med et lille komfur, en skibsbriks og varme på radiatoren. Det var som at redde op på et vagtværelse, og jeg følte mig nok en anelse fortabt den aften. Jeg forsøgte at gå lidt ind mod byen, men ingen åben butik eller kiosk var til at

finde. Jeg måtte klare mig med et par tebreve, to mandariner og en madpakke medbragt fra DK.

Næste morgen blev jeg budt »Hertzlig willkommen« af Professor Karl Philip, og herefter overværede jeg en lang morgenkonference. Mit 9. klasses tyske rakte kun til at forstå emnerne. Først aflagde afgående pædiater vagtrapport om vagtens børn og herefter gennemgik professoren listen med alle indlagte.

Der var ca. 30 mennesker til konference. Jeg fik lov at sidde med ved hovedbordet. Turnuslæger og et par jordemødre og sygeplejersker måtte sidde i »2. række«. Afdelingen havde ikke ret mange uddannelseslæger i gynækologi. De fleste var turnuslæger. I Østrig er der 3 års turnus. Herefter søger man job på gynækologisk afdeling, og hvis man er så heldig at forblive ansat i 5 år, går man til en multiple choice test og bliver herefter speciallæge. Ikke noget med logbøger, målbeskrivelser, evaluering osv. Vagtholdet bestod af en seniorlæge, en assistentlæge og to turnuslæger. De havde to døgnvagter om ugen og sovedag efter vagt. Ingen kompensatoriske fridage efter weekendvagt. Ved ettidens hver dag var arbejdsdagen slut. Doris fortalte, at mange tog ind til Wien til deres private klinikker. I Østrig går man ikke til sin praktiserende læge med underlivsproblemer, man går til sin gynækolog.

Så var der undervisning troede jeg – Men det var en fremlæggelse af en ny igangsættelsesmetode. Regimet var således: Tampon med »mandelöl« hver 4. time oplagt i vagina. Herefter indtagelse af »Wehrencocktail« som bestod af amerikansk olie og cognac. Nu var det jo mandag morgen, så allerførst tænkte jeg »hmm hvad skal sådan noget øl i vagina gøre godt for«. Jeg fik forklaret, at mandelolie skulle blødgøre cervix. Cognac og olie gav diaré og derefter veer.

Således belært blev jeg placeret hos afde-

lingens leder af det prænatale team, Professor Hafner. Han havde været i Sverige i mange år og greb nu chancen for at lære de anatomiske ord på dansk. Jeg fik munden lidt på gлед, så jeg kunne præsentere mig for patienterne: »Ich bin gästartze aus Danemark« og »Ist es das erste kind?«

Hafner var rigtig ferm til at scanne, han var sjov og meget god til at kommunikere med patienterne. Men han gav mig alligevel lidt at tænke over. Han tog mange etisk-prægede, svære beslutninger uden at involvere forældre/patienten i valget. Der var eksempelvis en gravid kvinde i uge 27, hvor tvillingerne i maven havde transfusionssyndrom. Den lille ville alligevel blive skadet og evt. dø, forklarede han kvinden. Derfor ville de vente med at forløse, så den store kunne vokse og have større chancer for at blive rask, sagde han til kvinden. Bagefter forklarede han mig, at forældrene jo ikke kunne vide, hvordan det ville være, at have et handicappet barn. Han fortalte også, at pædiaterne var uenige med ham. Professor Karl Philip kom også ned og var med til at tage beslutningen, men forældrene var ikke med.

Ved middagstid mødtes jeg med Doris, og det viste sig, at hun ikke havde været ude og køre ambulance, men at Ambulanz betyder ambulatorium på tysk. Det grinte vi lidt af og jeg undskyldte mit dårlige tysk og hun sit dårlige engelsk.

Dag to var jeg på operationsgangen sammen med Doris. Meget genialt indrettet og god plads, og selvfølgelig det nyeste digitale laparoskopistyr. På tredjedagen var jeg først med til en meget spændende hysteroskopi i ambulatoriet hvor Dr. Philip hysteroskoperede en missed abortion: Der var fejl i proportionerne. Benene var for små i forhold til resten, så hans bud var kromosomfejl. Han udtog chorionvillns biopsi fra fosteret til vækst og analyse. Det viste sig, at han har udført omkring 700 af den slags hyste-

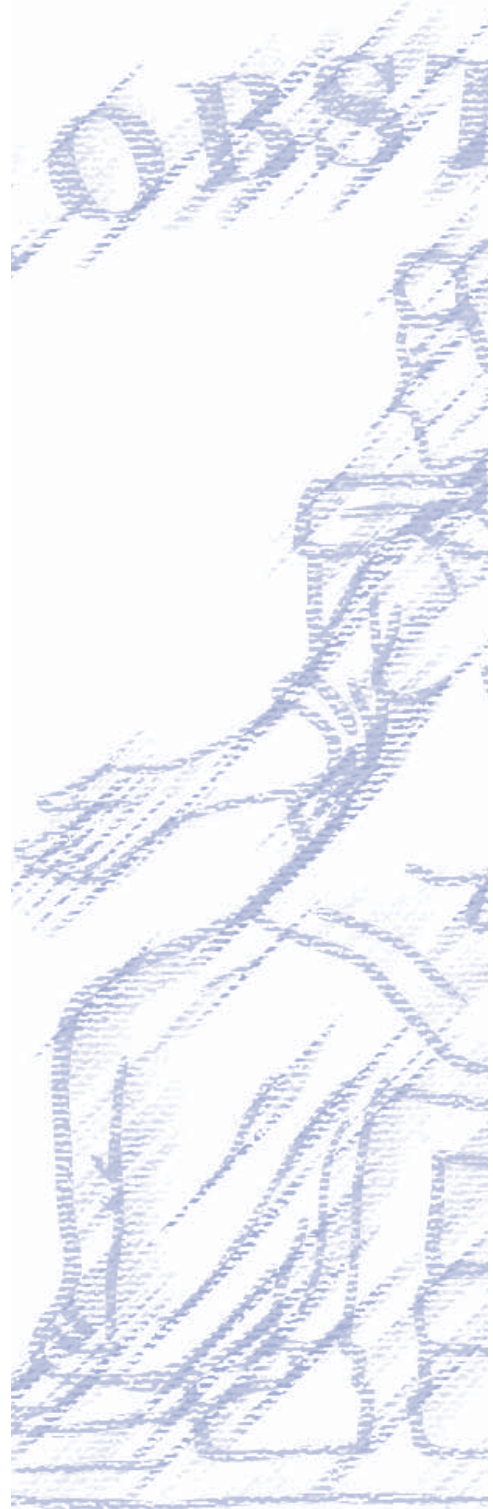
roskopier og udgivet en del litteratur om det. I starten analyserede de biopsierne i Canada, indtil de selv fik udstyr til det. Han har vist, at i 80% af tilfældene drejer det sig om kromosomfejl. Han gav mig en del artikler og gav mig en cd-rom med billeder (embryologiatlas) »Ja det er altså bare til de studerende« undskyldte han. »Man er godt nok ydmyg med det, man kan her i Wien«, tænkte jeg.

Drama på fødegangen

Dr. Putz superviserede Dr. Bruchner i en skalp-ph. Han spurgte: »Hvad er det vigtigste at gøre først« – løftet pegefinger – »det er at se, om maskinen virker!« og så trak han hele haremnet (Dr. Bruchner og to turnuslæger) med sig ud af fødestuen for at se apparatet – det virkede: tilbage på stuen igen hvor kvinden stadig lå med benene i vejret: Dr. Putz udførte herefter hele proceduren selv og forklarede undervejs. Efterfølgende forsvandt han og Dr. Bruchner og kom lidt senere tilbage igen. »Maskinen virkede ikke, men det gør ikke noget, jeg er ikke bekymret for baby, men Dr. Bruchner skal jo lære det!«

Fødslen skred frem, og jeg blev på stuen: Fostervandet var helt grønt og til sidst helt tykt og brunt: Men CTG var flot hele vejen igennem, og jeg oplevede en fødsel. Efterhånden som det skred frem, turde jeg sige: »sehr gut«, »super«, »noch ein mal«.

Da placenta var født, overlod jeg fødestuen til patient og jordemoder og gik ud for at lede efter Dr. Bruchner. Pludselig bryder helvede løs – »Sectio Sectio« – »raum 2«. »Es ist eine katastrophe wie langsame sie sind«, brølede dagens ledende jordemoder. Hun havde hånden oppe i underlivet på en overvægtig gravid med spontan vandafgang og navlesnorsfremfald. Så råbte hun til mig: »you have to help in here, ist an emergency«. Så jeg hjalp til og var dermed med til mit første »rigtige røde sectio«.

Om eftermiddagen og aftenen kunne jeg tage med sporvognen ind til centrum. Wauw! hvor er Wien bare en fantastisk by, især med sne på toppen af kirkerne. Men hundekoldt var det. Doris havde mig med på »Christkindelmarkt« med sine tre børn. Tre trip trap træsko-bedårende piger. Den store på fjorten havde sådan glædet sig til at se, om hendes engelske duede til noget. Det gjorde det helt sikkert. Puh ha, tre børn, en mand der arbejdede i Schweiz og så en arbejdsuge på 60 timer, jeg er, vist nok, holdt helt op med at brokke mig!

Torsdag er det tid til at takke af. Om morgenen tropper jeg derfor op med nogle små gaver og en lille takketale til morgenkonference. Efter det er det som om stemningen letter lidt, og der bliver grinet, og professoren drister sig til at sige: »Frauen kommen, frauen gehen«.

Først var der et elektivt sectio, så efter gårsdagens dramatik var det skønt at se, hvordan det foregik.

Lidt efter kom Dr. Kahles, som var nr. to boss efter Professor Karl Phillip. Han var tøt op efter morgenens begivenheder og ville vise mig det hele. Han viste sig at være en glimrende operatør, trods det at man laver 4 huller til alt laparoskopisk kirurgi, også sterilisationer. I pausen hev han mig med ud af ambulatoriet, ned af trappen, helt ned i kælderen. Her viste han mig (pavestolt) deres elektroniske »portør-sparesystem«. Elektroniske dimser i loftet kommunikerer med vogne, der er kodet til at køre bestemte steder hen. Således var kælderen fuld af vogne med vasketøj, affald og patienternes mad. De kørte af sted på rækker og kunne endda selv komme op i elevatoren. Han fortalte, at de første par måneder var det kaos. Sygeplejerskerne skal nemlig selv pille vognen ud af elevatoren på det rigtige tidspunkt, ellers kører vognen tilbage igen. Det var folkevognsfabrikkerne, der havde hjulpet med at udvikle systemet – smart!

Torsdag eftermiddag tog jeg af sted til hotellet for at klæde om til velkomstreception på rådhuset. Hurra badekar. På vej ned i elevatoren mødte jeg en engelsk pige. Hun var klædt pænt på, som jeg selv. »Entog«? Nærmest hvisker hun og så falder vi i snak. Det viser sig, at hun har været på et lille hospital i bjergene ind mod den schweiziske grænse. Professoren var bortrejst, så hun og en lettisk pige havde simpelthen boet i hans prægtige bjergsidevilla med panorama, pool og fitness, hmm ikke misundelig – Mette. De sidste to dage tilbringer vi med at diskutere speciallægeuddannelsen i Gynækologi og obstetrik på europæisk plan. Vi fra Skandinavien ender med en stiltiende forsigtig »vi er glade for det vi kommer fra«-alliance

Fredag aften er der rigtig Østrigsk Heuriger aften med borde og bænke, nationaldragter og spillemænd, masser af vin, god mad og godt selskab.

Inden hjemrejsen når vi en medicinsk historisk guidet tur ad modum Kielland og generalforsamling i ENTOG.

Lørdag eftermiddag tager jeg hjem beriget og mæt af oplevelser. Det er tid til en anden virkelighed hjemme i Danmark. Julegaveindkøb, mand og to små børn, der har savnet deres mor ...

Vi, Jens Fuglsang og undertegnede, skylder DSOG og FYGO og vore afdelinger (Næstved og Skejby) stor tak for denne tur, det var virkelig en oplevelse.

Mange hilsner
Mette Fabricius
Introduktionslæge, Næstved

Meldt ud ved en fejl?

Som tidligere oplyst, er der i forbindelse med opdatering af DSOG/FYGO medlemslister for 2007 sket en fejl i Lægeforeningens registreringsafdeling, således at ca. 250 overlæger og andre speciallæger er blevet meldt ud af FYGO, uden at de aktivt har bedt om dette.

Det er reglen, at man som speciallæge skal melde sig aktivt ud, såfremt man ikke længere ønsker at støtte FYGO økonomisk.

Konsekvensen af det skete er, at FYGO's økonomi er blevet betydelig svækket, og at det på længere sigt ville blive vanskeligt at opretholde samme aktivitetsniveau på uddannelsesfronten som tidligere.

Fejlen rettes nu af Lægeforeningens registreringsafdeling, hvilket betyder, at de mange, der ikke er opkrævet kontingent for FYGO-medlemskab pga. fejlagtig udmelding, vil modtage et brev og girokort inden længe.

Da det er DSOGs og FYGOs holdning, at vi bør løfte i flok, og da vi mener, at det er i alles interesse at sikre dannelsen af vores yngre kollegaer, håber vi, at alle de berørte DSOG-medlemmer vil tage godt imod brevet og hjælpe til at rette op på fejlen, og dermed FYGO's eksistensgrundlag.

På forhånd tak
DSOG's Bestyrelse

DSOGs årsmøde 2008

***Fredag den 11. og lørdag den 12. april 2008,
Hindsgavl Slot, Middelfart***

Arrangør

DSOGs bestyrelse og Gynækologisk-obstetrisk afdeling, Skejby Sygehus.

Mødegebyr og tilmelding

Tilmelding (inkl. tilmelding til det videnskabelige møde): Foregår pr. mail til Thea Lousen, lousen@dadlnet.dk Husk at angive navn, hvilke dele der betales for, samt om og evt. med hvem man vil dele værelse. De, der vil dele værelse, har størst chance for at få plads på Hindsgavl. Samtidig indsættes det relevante beløb på DSOGs konto i Nordea, Struer: *Reg. nr. 9617, kontonr. 6877 674 213*, med angivelse af mødedeltagerens navn.

Tilmelding og betaling senest 1. april 2008.

Priser

Deltagelse i generalforsamlingen er gratis.
Deltagelse i det videnskabelige møde fredag og lørdag, inkl. frokost begge dage: 300 kr.
Deltagelse i festmiddagen per person: 400 kr.
Overnatning: 600 kr.
Hele pakken: 1.200 kr.

Deltagerliste lægges på hjemmesiden ca. en uge før mødet.

Målgruppe

Alle medlemmer af DSOG.

Ved fredagens fest afholdes DSOG's *store Grand Prix!*

Vi opfordrer alle afdelinger til at bidrage og melde sig snarest.

Præliminært program**Fredag den 11. april**

- 9.00-10.00 Ankomst og registrering
- 10.00-11.15 Professor Anne-Marie Gerdes.
Arvelig gynækologisk cancer.
Overlæge Ulla Breth Knudsen.
Gynækologisk kontrol af kvinder
med arvelig mamma- og ova-
riecancer
- 11.15-11.30 Kaffe
- 11.30-12.15 Professor Charlotte Ringsted.
Forskning i medicinsk uddan-
nelse
- 12.15-13.15 Frokost
- 13.15-14.00 Obstetric consultant Tim
Draycott, Southmead Hopital,
Bristol, UK. Obstetric education
– research results and perspec-
tives
- 14.00-14.30 Kaffe
- 14.30-15.15 Kursusreservelæge Christian
Rifbjerg Larsen. Kirurgisk ud-
dannelse – forskningsresultater
og perspektiver
- 15.15-15.45 To ph.d.-foredrag
- 15.45-16.00 Pause
- 16.00- Generalforsamling

Lørdag den 12. april

Skejby arrangerer – program følger

Bemærk programmet starter allerede kl. 10.00
om fredagen med registrering allerede fra kl.
9.00.

Vel mødt!

På bestyrelsens vegne

Thue Bryndorf og Berit Mosgaard

DSOGs generalforsamling foråret 2008

**Fredag den 11. april 2008, kl. 16.00-18.00,
Hindsgavl Slot, Middelfart**

Dagsorden

1. Valg af dirigent.
2. Bestyrelsens beretning.
3. Beretninger fra udvalgte stående udvalg og arbejdsgrupper.
4. Aflæggelse af revideret regnskab, fremlæg-
gelse af næste års budget og fastlæggelse af
kontingent.
5. Revisorernes bemærkninger.
6. Iværksættelse af Forskningsarbejdsgruppe.
7. Iværksættelse af Videreuddannelsesarbejds-
gruppe.
8. FYGO – finansiering?
9. Annoncering på hjemmesiden – i hvilket
omfang?
10. Forslag til sagsbehandling fra bestyrelsen og
medlemmerne.
11. Valg af Formand.
12. Valg af et bestyrelsesmedlem efter indstil-
ling fra DFKO.
13. Valg af øvrige bestyrelsesmedlemmer.
14. Valg af udvalgsmedlemmer, revisorer og
medlemmer af FIGO-fonden.
15. Eventuelt.

Relevante uddrag fra DSOGs vedtægter

Ordinær generalforsamling

§ 6.

1. Ordinær generalforsamling skal afholdes én gang årligt, sædvanligvis i april.
2. Mindst én måned før den ordinære generalforsamling afholdes, skal der skriftligt tilgå medlemmerne en opfordring til inden for en fastsat frist at indsende forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen.
3. Indkaldelse med dagsorden til samtlige medlemmer skal ske med mindst 14 dages varsel.
4. Alle medlemmer har adgang til generalforsamlingen.
5. Stemmeret har alle ordinære medlemmer bosat i Danmark, Grønland og Færøerne og som ikke er i kontingentrestance.

§ 7.

1. Der føres referat over forhandlingerne. Referatet skal godkendes og underskrives af dirigenten.
2. Der kan kun træffes afgørelse i sager, der har været angivet i dagsordenen.
3. Skriftlig afstemning skal foretages, dersom mindst ti medlemmer skriftligt eller mundtligt over for ordstyreren fremsætter ønske herom.
4. Beslutninger, der ikke vedrører selskabets love, træffes – og valg foretages ved almindeligt flertal.

Valgprocedurer

§ 22. Senest to måneder forud for den ordinære generalforsamling meddeler bestyrelsen, hvilke poster der skal besættes i forbindelse med generalforsamlingen. Forslag til kandidater kan fra medlemmernes side fremsættes over for bestyrelsen eller på generalforsamlingen.

Bestyrelsen opfordrer interesserede medlemmer til at opstille til ledige poster. Opstilling kan ske helt frem til og på generalforsamlingen og bedes motiveret i et kort indlæg på mødet.

Forslag der ønskes behandlet på Generalforsamlingen skal være bestyrelsen i hænde senest 1. april 2008.

PBV

Helle Meinertz,
Overlæge,
Formand for DSOG

Berit J. Mosgaard
Overlæge,
Organisatorisk sekretær i DSOG
bjmosgaard@dadlnet.dk

Gynækologpraksis til salg

Beliggende i lejede lokaler på 1. sal i Greve Midtby Center tæt på offentlige transportmidler.

Handicapvenlig + elevator.

God omsætning.

Henvendelse enten til statsautoriseret revisor Søren Møller Poulsen, tlf. 4594 5000, eller til birthe.baldur@get2net.dk tlf. 4030 7179

MØDER OG KURSER

FMF's kursus i nakkefoldskanning og rådgivning om prænatale screeningsundersøgelser

– den 28. og 29. maj 2008
Rigshospitalet, København, Auditoriet,
afsnit 4032

Formål med kurset

På kursets første dag afholdes Fetal Medicine Foundations' teoretiske kursusdel af certificeringen til nakkefoldskanning. Kurset afholdes efter aftale med lederen af Fetal Medicine Foundation, professor Kypros Nicolaides og afsluttes med en skriftlig tentamen.

Kursets anden dag uddyber de mere komplekse problemstillinger, som »første trimester kombineret risikoberegning« medfører. Hvorledes informeres den gravide om flerfoldgraviditeter, assisteret reproduktion samt de praktiske problemer og dilemmaer, resultaterne kan medføre.

Program

Det er muligt at tilmelde sig hele kurset, eller blot den ene af de to dage. Husk at angive ved tilmeldingen hvilke(n) dag(e) du tilmelder dig.

Onsdag den 28. maj

09.30-10.00	Registrering, kaffe og velkomst
30.30-30.30	Principper for screening og Sundhedsstyrelsens retningslinjer
10.30-11.00	Nakkefoldskanninger og kromosomanomalier
30.30-30.30	Guidelines for hvordan nakkefolden måles
11.30-12.00	Praktisk demonstration

12.00-12.30	Amniocentese og chorionvillusbiopsi
12.30-13.30	Frokost
13.30-13.50	Øget nakkefold med normal karyotype
13.50-14.10	Patofysiologien bag »nakkefolden«
14.10-14.30	Diagnose af fostermisdannelser ved 11-13-ugers skanning
14.30-15.00	Bestemmelse af choriocitet og håndtering af flerfoldsgraviditeter ved 11-13-ugers skanning
15.00-15.30	Te/kaffe
15.30-15.50	Tips & tricks – hvordan optimerer man sin nakkefoldsskanning?
15.50-16.10	Information til patienten
16.10-17.00	Tentamen & afslutning

Torsdag den 29. maj

09.00 -09.45	Doubletest, tripletest og integreret test
09.45 -10.15	Rådgivning af patienter, der er gravide efter assisteret reproduktion
10.15-10.30	Kaffe/te
10.30-10.50	Kvalitetssikring
10.50-11.20	Hvorledes håndterer vi svar til gravide med flerfoldsgraviditeter?
11.45-12.15	Undersøgelse af moderkage- og fostervandsprøver Undersøgelsesteknikker – hvad kan vi i dag?
12.15-13.15	Frokost
13.15-14.15	Rollespil om risikovurdering med skuespiller
14.15-14.45	Te/kaffe
14.45-15.30	Den vanskelige rådgivning og den vanskelige patient – rollespil!
15.30-16.00	Diskussion og afslutning

Tilmelding

Ved indbetaling af kr. 1.400 for én dag (altså enten den 28.5. eller den 29.5.) eller kr. 2.200 for begge dage med tydeligt navn, arbejdssted og angivelse af, hvilke(n) dag(e) deltagelse ønskes. Bogen »The 11-13+6 weeks scan« fra FMF udleveres til deltagerne.

Betaling til konto i Danske Bank: *Reg.nr.* 4190, *kontonr.* 4190153118.

CME-points

DSOG's efteruddannelsesudvalg har godkendt kurset til 5 CME-point per dag.

Undervisere

Overlæge Susanne Kjærgaard, kromosomlaboratoriet, Rigshospitalet, overlæge Michael Christiansen, klinisk biokemisk afdeling, Statens Serum Institut, overlæge Anne Loft, fertilitetsklinikken, Rigshospitalet, overlæge Karin Sundberg, klinik for føtalmedicin, Rigshospitalet, professor Ann Tabor, klinik for føtalmedicin, Rigshospitalet.

Kursusledere

Overlæge Karin Sundberg og professor Ann Tabor.

Yderligere oplysninger

Sekretær Charlotte Scharling tlf. 35 45 81 09.

Kurset aflyses ved færre end 40 tilmeldinger.

God urodynamisk praksis

- basalkursus i urodynamisk undersøgelse af kvinder

Tid

Fredag d. 28. marts 2008 kl. 9.00-16.30

Sted

Amtssygehuset i Glostrup, Auditorium B, indgang 7, 1. sal ved siden af kantinen.

Undervisere

Professor, overlæge, dr.med. Gunnar Lose, overlæge, ph.d. Lone Mouritsen, afdelingslæge, ph.d. Søren Brostrøm, klinisk assistent Niels Klarskov, kontinenssygeplejerske Berit S. Larsen.

Målgruppe

Læger og sygeplejersker, der beskæftiger sig med urodynamiske undersøgelser af kvinder. For deltagere, der ikke selv udfører urodynamiske undersøgelser i deres daglige arbejde, kræves før kursusdeltagelse attest for mindst 1 føldag i et urodynamisk laboratorium, og dette kan ved behov tilbydes hos os på Glostrup.

Formål

Introduktion og træning i god urodynamisk praksis, specielt cystometri og tryk-flow-undersøgelse. Vi vil senere afholde et overbygningkursus i avancerede urodynamiske metoder. Kursusprogrammet er certificeret af International Continence Society, og ved deltagelse i både basal- og overbygningkursus samt indsendelse af logbog med dokumentation for udførte urodynamiske undersøgelser vil man modtage ICS-certifikat.

Emner

- Den kliniske anvendelighed af urodynamiske undersøgelser
- Metoder, sikkerhed og
- Opstart og procedurer
  - apparatur og utensilier
  - kalibrering og balancering
  - fejlfinding
- Playback og diskussion af cases
  - stressinkontinens
  - overaktiv detrusor
  - obstruktion/underaktiv detrusor
- Hvad er god urodynamisk praksis?

CME

Kurset er godkendt af DSOG's efteruddannelsesudvalg til 9 CME-point.

Deltagergebyr

1.200 kr. inkl. fortæring

Tilmelding

Snarest, og senest 11. februar pr. mail til: soren@brostrom.dk

Foreløbigt program***Fredag den 28. marts 2008***

- 8.30 Der serveres kaffe, te og morgenbrød
- 9.00- 9.05 Velkomst og praktiske informationer
- 9.00-11.00 Den kliniske anvendelighed af urodynamiske undersøgelser:
Normal miktionsfysiologi
Noninvasive og invasive undersøgelser af blærefunktion, ICS standardisering
Cases med:
Normal urodynamisk undersøgelse

Stressinkontinens

Urgeinkontinens

Blandingsinkontinens

10.10-10.20 Pause

10.20-11.00

Vandladningsfasen:

Flow- og residualurin

Tryk- flow-undersøgelse

Cases med:

Obstruktion

Underaktiv detrusorfunktion

11.00-11.30 Pause

11.30-12.30

Gruppearbejde, ½ time med hhv.:

Apparaturgennemgang – metoder, kalibrering, sikkerhed

Artefakter og fejlfinding

12.30-13.15 Frokost

13.15-14.30

Plenum med playback og diskussion af cases

• Stressinkontinens

• Overaktiv blære

• Blandingsinkontinens

• Obstruktion og underaktiv detrusor

14.30-15.00 Kaffe

15.00-16.00

Plenum med gennemgang af kursisternes cases

16.00-16.20

Perspektivering – klinisk anvendelighed og internationale rekommandationer

16.20-16.30

Evaluering og ønsker til næste kursus

DUGS**Dansk Urogynækologisk Selskab****Kirurgisk behandling af stressurininkontinens (SUI) hos kvinder: state-of-the-art anno 2008****Et dagsmøde for gynækologer og urologer, der varetager kirurgisk behandling af SUI hos kvinder**

*Fredag den 4. april 2008
kl. 9-16 i Odense*

Foreløbigt program

- Operative indgreb på danske sygehuse: resultater fra LPR og DUGA-basen
- Udredning før kirurgi for SUI: hvornår indikation for invasiv urodynamisk undersøgelse?
- Hvad ved vi om virkningsmekanismen ved suburetrale slynger?
- 10 års erfaring med TVT: hvad er evidensen?
- Transobturatoradgang: TVT vs. TVT-O; inside-out vs. outside-in; langtidsdata
- Komplikationer ved kunststofslynger: læren af IVS mv.
- Periuretral injektionsbehandling (bulking): hvilken placering i den kliniske værktøjskasse?
- Er fremtiden »no-exit«-slynger? (Safyre, TVT Secur, Needleless mv.)?
- Er fremtiden stamceller?
- Videnskabelige, juridiske og etiske aspekter ved indførelse af nye operationsteknikker
- *Fri session:* cases, synspunkter, opgørelser af egne data, sjældne komplikationer mv.

- Regional organisering af inkontinenskirurgi: Hvad siger Sundhedsstyrelsen? Erfaringer fra regionerne
- Nationale guidelines: behov for en opdatering?

Endeligt program og information om tilmelding kan ses på www.dsog.dk og www.dugs.dk

Pre-congress course at NFOG Congress Island 2008

***Saturday June 14th, 2008. 09.00-17.00
Clinical Andrology. Physical examination and use of laboratory tests (CME points 8)***

Opening: 9.00- 9.15

Oral presentations: 09.15-12.00

- Principles of molecular biology in relation to sex differentiation (CYA)
- Embryology: Foetal, prepubertal and pubertal development (AG)

Coffee

- Andrological examination of the adult male (UK)
- Reproductive function in aging males (AG)

Lunch 11.45-13.00

Workshop with three stations: 13.00-15.00

- Scrotal examination, ultrasonography and testicular biopsy – techniques (EE) – hands on
- How to examine a semen sample including microscopy (CYA) – hands on
- Microscopy of testicular biopsies (MS) – hands on

Coffee

»Power sessions« – ten minutes on:
15.30-16.30 (CYA, EE, MS)

- The infertile male – which tests to perform and how to interpret them
- Chromosomal analysis in male infertility
- Genital tract infections – diagnostic implications
- Management of men with erectile and/or ejaculatory disorders
- Sperm donation, investigation of donors

Tentamen (multiple choice-self-test)

Evaluation of course and closing remarks
(including course certificates to participants)
16.30-17.00.

Organizers and contacts

ee@neuro.au.dk

MS- Meredin Stoltenberg, associate professor, MD, PhD, dr.med., Anatomy, University of Aarhus

CYA – Claus Yding Andersen, adj. professor, MSci, dr.med., Laboratory of Reproductive Biology, National University Hospital of Copenhagen

EE – Erik Ernst, professor, MD, PhD. Reproductive Laboratory, Anatomy, University of Aarhus.

Faculty

AG – Aleksander Giwercman, professor, MD, dr.med., Malmö University Hospital, Fertility Centre, Malmö.

UK – Ulrik Kvist, Docent, MD, med.dr., Karolinska University Hospital Huddinge, Andrology Center, Huddinge.

And the above mentioned.

Registration

By e-mail to Erik Ernst: ee@neuro.au.dk

Maximum number of participants 24 – »first come, first served«

Fee (including coffee, and lunch)

Registration and payment (before 1. April. 2008) 2.300 Dkr.

Late registration: 2.800 Dkr

Confirmation of participation will be send by email to you after payment is received.

Transfer to: Danske Bank *regnr. 3629, kontonr. 3629192352*

Transfer from outside Denmark use IBAN 7430003629192352 and SWIFT-code DABADKKK

Remember to state your name at the bank transfer.

The sponsorship from MerckSerono is gratefully acknowledged.

Invitation to Iceland

June 14th-17th 2008

NFOG Congress 2008

On behalf of The Icelandic Federation of Obstetrics and Gynaecology (FÍK) we warmly invite you to the XXXVI Congress of Nordic Federation of Societies of Obstetrics and Gynaecology to be held in Reykjavik, Iceland, June 14th-17th 2008. Our goal is to provide you with a programme of high scientific quality and at the same time an opportunity to enjoy memorable encounters with Iceland's nature and culture.

The NFOG Congress 2008 will cover wide range of interests as well as latest aspects of modern obstetrics and gynaecology and feature an outstanding educational and scientific programme with plenary lectures, presentations and poster presentations.

Please notice the deadline for abstract submission and registration.
For further information see www.nfog2008.is

Welcome to Iceland

FÍK

Keynote speaker

Dorothy Shaw, president of FIGO:
Womens health in a global perspective

Other plenary lectures

Hypertension / preeclampsia | Anatomy of the pelvic floor
Fetal monitoring | Congenital anomalies of the female genitalia

Other topics

Genetic medicine; prenatal screening, and in breast and ovarian cancer
Fertility treatment for everybody? | Male infertility | PCOS
Obesity-risk and complications in ob/gyn | Incontinence
Skills training, hands on | Obstetric catastrophies
Pre- and postterm pregnancy | Adolescent gynecology | Anemia
Contraception | Medical abortion | Hormonal treatment | HPV
Progestagens in ob/gyn | Testosterone as treatment | Clinical andrology
Young doctors corner, selected NFOG thesis registry | Numerous other topics

Pre-congress, see website and:

NFYOG seminar | Nordic society of gynecology (also on congress)

Important dates

Deadline of abstract submission, Feb 17th 2008
Low fee admission if registered before April 1st 2008

Venue

The Congress will be held at the Conference and Cultural Centre of the University of Iceland, Háskólabíó. Háskólabíó is adjacent to the Radisson SAS Saga Hotel, and close to the city centre of Reykjavik.

Language

All presentations will be in English.
No simultaneous translations will be provided.

Social Programme

A welcoming reception is organised and a banquet.
Exciting excursions will be available for you to experience Iceland's amazing and unique nature.

Accommodation

Accommodation in various price ranges has been booked for participants.

Congress organiser and secretariat

congress
REYKJAVÍK

Engjateigi 5 | 105 Reykjavik | Iceland
Tel.: (+354) 585 3900 | Fax: (+354) 585 3901
congress@congress.is | www.congress.is

For more information see the congress webpage; www.nfog2008.is

Vær med i kapløbet om NFGO-priser!

Nedenstående opfordring er sendt fra the NFOG scientific committee

Dear colleagues!

One of the main tasks of the committee is to be supportive to the organizers in preparing and conducting the NFOG congresses with regard to topics and speakers. The next congress in Iceland looks very promising and interesting. Before each congress the members of the committee meet to select abstracts to be presented orally or as posters. During the conference we also have the difficult task to choose six presenters worthy of prizes and awards (Dkk 10,000 each).

Good scientific work is also awarded young colleagues specifically.

Before each congress doctors below the age of 40 from the various countries are nominated to receive the »Young Scientist Award« (Dkk 20,000). Another important task for the committee is to collect the theses within our field each year. These contributions to science are presented by title and abstract in the »Thesis Registry« on the NFOG website managed by Peter Secher. I encourage colleagues to inform us about their dissertations so your efforts can be spread among Nordic obstetricians and gynaecologists.

For a number of years it has also been possible for doctors in Scandinavia to get financial support to visit other departments for clinical exchange or for research purposes within the »Visitor Programme«. You can send your application once a year to the chairman of the scientific committee. Another possibility that will be introduced at the next NFOG congress is that those of you who have recently defended

a thesis can be selected to present your data at the congress and your travel costs will be reimbursed.

In addition I would like to emphasize that we try to support and encourage young members in our societies to take part in NFOG activities. I hope you will find your way to the next meeting in Iceland.

Lars-Åke Mattsson

Chairman
NFOG Scientific Committee

The NFOG scientific committee is composed of five members, each representing one of the Nordic countries. At present, the scientific secretaries are;

Iceland

Alexander Smarason, alexanders@fsa.is

Denmark

Thue Bryndorf, thue.bryndorf@dadlnet.dk

Norway

Knut Hordnes, knut.hordnes@uib.no

Finland

Oskari Heikinheimo, oskari.heikinheimo@helsinki.fi

Sweden

Lars-Åke Mattsson (chairman), lars-ake.mattsson@vgregion.se

FYGO klumme februar 2008

FYGO ønsker alle medlemmer et godt nytår

Ved samme tid sidste år blev vi for første gang præsenteret for tankerne om de nye ansættelsesprocedurer for speciallægeuddannelsen. Der har været mange forslag på bordet siden da, og status er, at der stadig arbejdes på de endelige retningslinjer, og at projektet tidligst bliver gældende for ansøgningsrunden til efteråret i 2008. Helt sikkert er det dog, at det gamle pointsystem bliver afskaffet, og vi arbejder i FYGO og DSOG for at opnå en fair og gennemskuelig evalueringsmetode af kommende uddannelsessøgende.

FYGO vil derfor opfordre sine medlemmer til at holde sig orienteret på FYGO's hjemmeside, og vi håber at kunne besvare eventuelle spørgsmål på FYGO's generalforsamling den 27. marts 2008 i Kolding. Se opslaget for generalforsamlingen her i bladet eller på vores hjemmeside.

Vi havde i efteråret to FYGO-medlemmer af sted på en oplevelsesrig tur til Wien. Læs deres beretning her i bladet. Dette års ENTOG bliver afholdt i Portugal allerede i slutningen af februar, og vi sender selvfølgelig også denne gang to rejselystne FYGO-medlemmer af sted. Vi ønsker dem en rigtig god tur og glæder os til at høre om deres oplevelser i Portugal.

Et kursusprogram for foråret 2008 er planlagt. De første kurser er allerede afholdt, og det næste er lige om hjørnet, så hold øje med kursusannonceringen på vores hjemmeside, hvor I kan tilmelde jer forårets kurser.

Samtidig glæder vi os til at byde jer velkommen til FYGOs spændende 25-års-jubilæumsinternat den 27.-28. marts på Hotel

Koldingfjord. Programmet er »udfordringer i obstetrikken« med fokus på akutte obstetriske problemstillinger og klagesager. Se opslaget her i bladet og på hjemmesiden.

Vi ser frem til at se mange medlemmer til FYGO's generalforsamling og internat i marts måned. Bestyrelsens beretning for 2007 vil være at finde på hjemmesiden og vil blive mundtligt præsenteret på generalforsamlingen.

På bestyrelsens vegne

Lotte Berdiin Colmorn

Konstitueret formand for FYGO

FYGO Internatkursus

»Udfordringer i Obstetrikken«

Målgruppe

Alle medlemmer af FYGO

Tid

Torsdag & fredag den 27. og 28. marts 2008

Sted

Hotel Koldingfjord, Fjordvej 154,
6000 Kolding (Obs! Ny location,
se www.koldingfjord.dk)

Point

8 timer (prækursister).

Pris

Kr. 1.250,- inkl. middag & overnatning (uden middag/overnatning kr. 1.000,-) Pris ikkemedlemmer kr. 2.500.

Tilmelding

Foregår pr. mail til FYGO's sekretær

Ulla van Zwol: ullavanzwol@hotmail.com

Betaling sker ved indsættelse af det rele-

vante beløb på konto i Brørup Sparekasse: *Reg. nr. 8148, kontonr. 0000672130* med tydelig angivelse af deltagerens navn. Indbetalingen skal være os i hænde senest den 1. marts 2008!

Vi har reserveret plads til i alt 60 deltagere og »først til mølle-princippet« gælder!

Sponsorer

Bayer HealthCare Bayer Schering Pharma, Sanofi pasteur MSD, Olympus; Scan-Med.a/s Danmark.

Program

Torsdag den 27.marts 2008

- 09.30-10.00 Ankomst og registrering Kaffe og brød
- 10.00-11.00 Blødning i 3.trim / post partum Ovl., Ph.D. Jannie Dalby Salvig, Gyn-Obs afd.Y, Århus Universitetshospital, Skejby
- 11.00-11.20 Kaffe
- 11.20-12.10 Preeclampsia / HELLP Ovl., Ph.D. Marianne Johansen, Gyn-Obs Klinik Juliane Marie Centret, Rigshospitalet
- 12.10-13.00 Kronisk asfyksi (IUGR/UL) Ovl., Ph.D. Olav Bjørn Petersen, Gyn-Obs afd.Y, Århus Universitetshospital, Skejby
- 13.00-14.00 Frokost
- 14.00-15.00 Akut asfyksi (CTG / STAN / Scalp-pH) Ovl., Ph.D. Jan Steiner Jørgensen, Gyn-Obs afd.D, Odense Universitetshospital
- 15.00-15.20 Kaffe
- 15.20-18.00 FYGO generalforsamling
- 19.00- Middag

Fredag den 28.marts 2008

- 09.00-10.00 Klagesager i obstetrikken Ldn. ovl., Dr.med. Carsten Lenstrup,

- Gyn-Obs afd., Gentofte Hospital
- 10.00-10.45 Personlige beretninger ved 1. reservelæge Annemette W. Lykkebo, Gyn-Obs afd. D, Odense Universitetshospital
- 10.45-11.00 Kaffe
- 11.00-11.45 Håndtering af en klagesag og bistand fra Lægeforeningens Lægeansvarsudvalg ved jurist Per Fraulund Sørensen, Lægeforeningen, Juridisk Sekretariat
- 11.45-12.30 Debriefing ved chefpsykolog Nicole K. Rosenberg, Århus Universitetshospital, Risskov
- 12.30-13.30 Frokost
- 13.30-14.30 Afslutning ved sognepræst Poul Joachim Stender, Kirke Saaby kirke
- 14.30-14.45 Evaluering

Foreningen af Yngre Gynækologer og Obstetrikere indkalder hermed til

Ordinær generalforsamling torsdag den 27. marts 2008 kl. 15.20-18.00

Sted

Hotel Koldingfjord, Fjordvej 154, 6000 Kolding.

Program

1. Valg af dirigent.
2. Beretning fra formand, bestyrelse og arbejdsgrupper.
3. Godkendelse af regnskab og fastlæggelse af kontingent.
4. Indkomne forslag til sagsbehandling fra medlemmerne.

5. Valg af bestyrelsesmedlemmer og intern revisor, jf. paragraf 8.
6. Valg af FYGO's kandidater til DSOG's udvalgsposter.
Det endelige valg finder sted på DSOG's GF.
  - FYGO-prisen
  - Eventuelt

ad 4: Indkomne forslag meddeles sekretæren inden den 22. februar: Ulla van Zwol
E-mail: ullavanzwol@hotmail.com

Forbehold for ændringer.

På vegne af FYGO

Lotte Colmorn

Konstitueret formand for FYGO

Blødningsforstyrrelser

Tid og sted

Onsdag d. 27. februar 2008, kl. 16.30-21.30, Rigshospitalet opgang 4, 7. sal, lokale 4074.

Pris

200 kr. (for ikkemedlemmer kr. 500)

Målgruppe

Prækursister og yngre kursister.
Deltagere: Maks. 30 deltagere.

Point

Tæller 4 timer ved ansøgning til kursusstilling.

Undervisere

Overlæge, ph.d. Anette Tønnes Pedersen RH, overlæge ph.d. Annette Settnes, afdelingslæge, phd. Torur Dalsgaard

Tilmelding og kursusledelse

Kathrine Birch Petersen. E-mail til kbirch@dadlnet.dk med angivelse af navn og arbejdssted + kursusnavn, samt ved indsættelse af kursusgebyr på konto: *Reg.nr. 8148, kontonr. 0000672130.*

Kursusplads fås efter registreret indbetaling og efter »først til mølle-princippet«. Der vil blive serveret et let traktament ifm. kurset.

Sponsorer

Organon A/S

Program

16.30-17.30	basal gynækologisk endokrinologi – ATP
17.30-18.15	oligomenore og sekundær amenore – ATP
18.15-19.00	Spisepause
19.00-19.45	meno- og metrorragi - årsager og initial udredning - TD
19.50-20.25	anovulatoriske blødningsforstyrrelser – hormonbehandling - TD
20.30-21.30	fibromer og polypper - udredning og behandling – AS
21.30	Afrunding

Kursus i Endometriose

Tid og sted

31. januar 2008, kl. 16.30-21.30, Rigshospitalet, opgang 4, 7. sal, lokale 4074.

Pris

200 kr. (for ikkemedlemmer kr. 500)

Sponsorer

Bayer A/S.

Tilmelding og kursusledelse

Kathrine Birch Petersen. E-mail til kbirch@

dadlnet.dk med angivelse af navn og arbejdssted + kursusnavn, samt ved indsættelse af kursusgebyr på konto: *Reg.nr. 8148, kontonr. 9500862.*

Kursusplads fås efter registreret indbetaling og efter »først til mølle-princippet«. Der vil blive serveret et let traktement ifm. kurset.

Målgruppe

Prækursister og yngre kursister.

Deltager

Maks. 30 deltagere.

Point

Tæller 4 timer ved ansøgning til kursusstilling.

Undervisere

Overlæge, ph.d. Anette Tønnes Pedersen RH, afdelingslæge Dorthe Hartwell RH.

Program

16.30-17.00	Præsentation af cases (ATP)
17.00-17.30	Endometriose og adenomyose – definitioner, ætiologi og patofysiologi (DH)
17.30-18.15	Forekomst, symptomer og udredning (ATP)
18.15-19.00	Spisepause
19.00-19.45	Medicinske behandlingsprincipper (ATP)
19.45-20.25	Kirurgiske behandlingsprincipper (DH)
20.30-21.30	Behandlingsstrategier (fertiliteetspatienten, smertepatienten, den unge patient), gennemgang af cases (ATP + DH)
21.30	Afrunding

Kursus i Endometriose 2

Tid og sted

7. februar 2008, kl. 16.30-21.30, Århus Universitetshospital Skejby, 1. sal, Afd. Y, konferencerum.

Pris

200 kr. (for ikkemedlemmer kr. 500).

Sponsorer

Bayer A/S.

Tilmelding og kursusledelse

Jakob Dinesen & Jens Fuglsang, E-mail til jad@dadlnet.dk med angivelse af navn og arbejdssted samt ved indsættelse af kursusgebyr på konto: *Reg.nr. 7970, kontonr. 1085791* (Sydbank).

Kursusplads fås efter registreret indbetaling og efter »først til mølle-princippet«.

Målgruppe

Prækursister og yngre kursister.

Deltager

Maks. 30 deltagere.

Point

Tæller 4 timer ved ansøgning til kursusstilling.

Undervisere

Overlæge, ph.d. Axel Forman og Afdelingslæge, ph.d. Christina Kruse

Nærmere program følger

Kursus i gynækologiske infektioner

Tid

Maj 2008, kl 16.30-21.30.

Sted

Rigshospitalet.

Pris

200,- kr. for FYGO-medlemmer, 500,- kr. for ikkemedlemmer.

Underviser

Jens svare (Glostrup) m.fl.

Emner

Diagnosticering og behandling af gynækologiske infektioner samt betydningen af infektioner for præterm fødsel i forbindelse med graviditet.

Nærmere program følger

Tilmelding: Senest 15. april 2008 til kursusleder Lotte B. Colmorn på colmorn@dadlnet.dk

Tilmelding er først gældende, når vi har registreret indbetaling på konto:

Reg.nr: 8148 kontonr. 0000672130.

Husk at angive navn, ønsket kursus (øst/vest, samt arbejdssted ved tilmelding og indbetaling!

Lægeforeningens Forlag
Postboks 2707
2100 København Ø

Returneres ved varig adresseændring

Adressemærkaten er udskrevet
fra Lægeforeningens edb-register.
Adresseændringer m.v. bedes
meddelt til Lægeforeningen,
Registreringsafdelingen,
Trondhjemsgade 9,
2100 København Ø.

